Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Niende Afdeling)

11. juni 2020*

»Præjudiciel forelæggelse – merværdiafgift (moms) – direktiv 2006/112/EF – artikel 2, stk. 1, litra c) – anvendelsesområde – afgiftspligtige transaktioner – levering af tjenesteydelser, som foretages mod vederlag – godtgørelse, der betales i tilfælde af kundernes manglende overholdelse af en aftalemæssig minimumsbindingsperiode – kvalificering«

I sag C-43/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (voldgiftsret i skatteretlige sager (center for forvaltningsvoldgift), Portugal)) ved afgørelse af 2. januar 2019, indgået til Domstolen den 24. januar 2019, i sagen

Vodafone Portugal – Comunicações Pessoais SA

mod

Autoridade Tributária e Aduaneira,

har

DOMSTOLEN (Niende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, S. Rodin, og dommerne D. Šváby og K. Jürimäe (refererende dommer),

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 30. januar 2020,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Vodafone Portugal – Comunicações Pessoais SA ved advogados S. Fernandes de Almeida, J. Lobato Heitor og A. Costa,

– den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes, T. Larsen, R. Campos Laires og P. Barros da Costa, som befuldmægtigede,

– Irland ved J. Quaney og M. Browne, som befuldmægtigede, bistået af N. Travers, SC,

* Processprog: portugisisk.

– Det Forenede Kongeriges regering ved Z. Lavery, som befuldmægtiget, bistået af barrister E. Mitrophanous,

– Europa-Kommissionen først ved L. Lozano Palacios og A. Caeiros, derefter ved L. Lozano Palacios og I. Melo Sampaio, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, stk. 1, litra c), samt artikel 9, 24, 72 og 73 i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem (EUT 2006, L 347, s. 1, herefter »momsdirektivet«).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Vodafone Portugal – Comunicações Pessoais SA (herefter »Vodafone«) og Autoridade Tributária e Aduaneira (afgifts- og toldmyndighed, Portugal) vedrørende omvendt betalingspligt for merværdiafgift (moms) for november 2016.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Ifølge momsdirektivets artikel 2, stk. 1, litra c), er »levering af ydelser, som mod vederlag foretages på en medlemsstats område af en afgiftspligtig person, der handler i denne egenskab«, momspligtige.

4 Samme direktivs artikel 9, stk. 1, bestemmer:

»Ved »afgiftspligtig person« forstås enhver, der selvstændigt og uanset stedet udøver økonomisk virksomhed uanset formålet med eller resultatet af den pågældende virksomhed.

Ved »økonomisk virksomhed« forstås alle former for virksomhed som producent, handlende eller tjenesteyder, herunder minedrift og landbrug, samt virksomhed inden for liberale og dermed sidestillede erhverv. Ved økonomisk virksomhed forstås navnlig udnyttelse af materielle eller immaterielle goder med henblik på opnåelse af indtægter af en vis varig karakter.«

5 Nævnte direktivs artikel 24 fastsætter:

»1. Ved »levering af ydelser« forstås enhver transaktion, der ikke er en levering af varer.

2. Ved »teleydelser« forstås ydelser, hvis formål er transmission, udsendelse eller modtagelse af signaler, skrift, billeder og lyd eller informationer af enhver art ved hjælp af tråd, radio, optiske midler eller andre elektromagnetiske midler, herunder også den hermed forbundne overdragelse af retten til at benytte adgangen til transmission, udsendelse eller modtagelse, herunder formidling af adgang til globale informationsnet.«

6 Samme direktivs artikel 64, stk. 1, bestemmer:

»Når anden levering af varer […] og levering af ydelser medfører flere på hinanden følgende afregninger eller betalinger, anses den for at finde sted ved udløbet af de perioder, som disse afregninger eller betalinger vedrører.«

7 Momsdirektivets artikel 72 er affattet således:

»I dette direktiv forstås ved »normalværdi« hele det beløb, som en kunde i samme omsætningsled som det, hvori leveringen af varer og ydelser finder sted, under frie konkurrencevilkår skulle have betalt på dette tidspunkt for de pågældende varer eller ydelser til en selvstændig leverandør på den medlemsstats område, hvor transaktionen er afgiftspligtig.

Hvis der ikke kan fastslås nogen sammenlignelig levering af varer og ydelser, forstås der ved normalværdien følgende beløb:

1) når der er tale om varer, et beløb, der ikke ligger under indkøbsprisen for varerne eller for lignende varer eller, hvis der ikke foreligger nogen indkøbspris, ikke under kostprisen og altid til de priser, der konstateres på tidspunktet for transaktionen

2) når der er tale om ydelser, et beløb, der ikke ligger under den afgiftspligtiges udgifter til levering af ydelsen.«

8 Dette direktivs artikel 73 fastsætter:

»Ved levering af varer og ydelser, bortset fra de i artikel 74 til 77 omhandlede, omfatter afgiftsgrundlaget den samlede modværdi, som leverandøren modtager eller vil modtage af kunden eller tredjemand for de pågældende transaktioner, herunder tilskud, der er direkte forbundet med transaktionernes pris.«

Portugisisk ret

Momsloven

9 I henhold til artikel 1, stk. 1, litra a), i Código do Imposto sobre o Valor Acrescentado (lov om merværdiafgift, herefter »momsloven«) er levering af varer og ydelser, som mod vederlag udføres på nationalt område af den afgiftspligtige person, der optræder i denne egenskab, momspligtige.

10 Momslovens artikel 4, stk. 1, bestemmer, at der ved levering af ydelser forstås enhver transaktion, der udføres mod vederlag, og som ikke er leveringer, erhvervelser inden for Fællesskabet eller import af varer.

11 Momslovens artikel 16, stk. 6, litra a), bestemmer:

»Følgende medregnes ikke i det i stk. 5 omhandlede afgiftsgrundlag:

a) renter, som er påløbet for forsinket betaling af en modværdi, og beløb, som opkræves i form af erstatning på grundlag af en retsafgørelse for hel eller delvis misligholdelse af forpligtelser.«

Lov om elektronisk kommunikation

12 Lei n.º 5/2004, das comunicações electrónicas (lov nr. 5/2004, om elektronisk kommunikation) af 10. februar 2004 (*Diário da República I*, serie I-A, nr. 34, af 10.2.2004), som ændret ved lei n.º 15/2016 (lov nr. 15/2016), af 17. juni 2016 (*Diário da República*, serie 1, nr. 115, af 17.6.2016) (herefter »lov om elektronisk kommunikation«), bestemmer i artikel 47, stk. 1, og artikel 47, stk. 2, litra c):

»1. Virksomheder, der udbyder offentlige kommunikationsnet eller offentligt tilgængelige kommunikationstjenester, har pligt til at stille relevante, gennemsigtige, sammenlignelige og ajourførte oplysninger om de almindelige vilkår og betingelser for adgang til og brug af de tjenester, som de leverer til slutbrugerne og forbrugerne, til rådighed for offentligheden samt for personer, der tilkendegiver, at de agter at indgå en aftale om levering af tjenesteydelser, der leveres af disse virksomheder, ved i detaljer at præcisere deres priser og andre omkostninger samt i givet fald vilkår og betingelser i forhold til ophævelse af aftaler.

2. Med henblik på anvendelsen af det foregående stykke skal disse virksomheder offentliggøre […] følgende oplysninger, som også på forhånd skal stilles til rådighed for enhver, der agter at indgå en aftale om levering af tjenesteydelser med dem:

[…]

c) de normale priser, med angivelse af de skyldige beløb for hver enkelt tjenesteydelse og indholdet af de enkelte priselementer, som navnlig omfatter:
   i) omkostninger i forbindelse med aktivering af tjenesten og adgang, brug og håndtering
   ii) detaljerede oplysninger om de almindelige gældende rabatter og særlige eller specifikke tarifordninger samt eventuelle yderligere omkostninger
   iii) omkostninger i forbindelse med terminaludstyr, der lejes, eller som kunden bliver ejer af
   iv) omkostninger som følge af ophævelse af aftalen, herunder tilbagelevering af udstyr eller bod for førtidig ophævelse på abonnenternes anmodning.«

13 Artikel 48 i lov om elektronisk kommunikation bestemmer:

»1. Med forbehold af de gældende regler om forbrugerbeskyttelse skal udbud af offentlige elektroniske kommunikationsnet eller levering af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester være nedfældet i en aftale, der skal indeholde en tydelig og udtømmende angivelse af følgende oplysninger, som skal være let tilgængelige:

[...]

g) aftalens varighed samt vilkår for forlængelse, midlertidig afbrydelse og opsigelse af tjenesterne og aftalen

[...]

2. Oplysningerne om aftalernes løbetid, herunder betingelserne for forlængelse og ophævelse heraf, skal være klare og forståelige, være tilgængelige på et varigt medium og omfatte følgende:

a) enhver eventuel bindingsperiode, der er afhængig af, at forbrugeren gives en identificerbar, afgrænset fordel vedrørende tilskud til terminaler, installation og aktivering af tjenesten eller andre salgsfremmende betingelser

b) eventuelle udgifter forbundet med nummerportabilitet og andre identitetsoplysninger

c) eventuelle udgifter forbundet med abonnentens førtidige ophævelse af aftalen i bindingsperioden, navnlig i forbindelse med inddrivelse af de omkostninger, der er forbundet med tilskud til terminaler, installation og aktivering af tjenesten eller andre salgsfremmende betingelser

[...]

4. Virksomheder, der udbyder elektroniske kommunikationsnet og/eller -tjenester, kan hverken modsætte sig ophævelse af aftaler på abonnenternes anmodning med den begrundelse, at der er en bindingsperiode, eller kræve betaling af nogen som helst udgifter for tilsidesættelsen af en bindingsperiode, hvis de ikke er i besiddelse af bevis for en viljestilkendegivelse fra forbrugeren som omhandlet i foregående stykke.

[…]

11. De udgifter, som abonnenten skal afholde som følge af sin ophævelse af aftalen i bindingsperioden, må ikke overstige de omkostninger, som udbyderen afholdt i forbindelse med opsætning af ydelsen, idet der ikke må opkræves noget beløb i form af godtgørelse eller kompensation.

12. Beløb, der opkræves i forbindelse med abonnentens førtidige ophævelse af en aftale med en bindingsperiode, skal stå i et rimeligt forhold til den i aftalen identificerbare, afgrænsede fordel for abonnenten, og de kan således ikke automatisk svare til den samlede værdi af de ubetalte afdrag på tidspunktet for ophævelsen.

13. Med henblik på anvendelsen af det foregående stykke skal de beløb, der opkræves, når der er givet tilskud til terminaler, beregnes i overensstemmelse med gældende ret, og i de øvrige tilfælde må disse beløb ikke overstige værdien af den tildelte fordel, som den virksomhed, der leverer ydelsen, alt efter den aftalte løbetid for aftalen stadig skal inddrive, når den førtidige ophævelse har fået virkning.«

14 Artikel 52-A i lov om elektronisk kommunikation med overskriften »Midlertidig afbrydelse og ophævelse af ydelser, der er leveret til abonnenter, som er forbrugere«, bestemmer:

»1. Når der leveres ydelser til abonnenter, som er forbrugere, skal virksomheder, som udbyder offentlige elektroniske kommunikationsnet eller offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester, i tilfælde af manglende betaling af fakturabeløb tilsende forbrugeren et påkrav, hvori forbrugeren gives en yderligere frist på 30 dage til at betale, idet ydelsen ellers afbrydes midlertidigt, og aftalen eventuelt ophæves automatisk i overensstemmelse med henholdsvis stk. 3 og 7.

[…]

3. Virksomheder, som udbyder offentlige elektroniske kommunikationsnet eller offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester, er forpligtet til senest ti dage efter udløbet af den i stk. 1 omhandlede yderligere frist at afbryde ydelsen midlertidigt i en periode på 30 dage, hvis forbrugeren efter udløbet af den førnævnte frist ikke har betalt eller ikke har indgået en skriftlig aftale med virksomheden om betaling af samtlige skyldige beløb.

[…]

7. Aftalen anses for automatisk ophævet, når de 30 dages midlertidige afbrydelse er forløbet, og forbrugeren ikke har betalt samtlige de skyldige beløb eller indgået en skriftlig betalingsaftale.

8. Den i stk. 7 omhandlede ophævelse er ikke til hinder for, at der i henhold til (decreto-lei n.º 56/2010) (lovdekret nr. 56/2010) af 1. juni 2010 (*Diário da República*, 1. serie, nr. 106 af 1.6.2010) og med de begrænsninger, der er fastsat heri, kan opkræves et beløb i godtgørelse eller kompensation for ophævelse af aftalen i bindingsperioden.

9. Manglende betaling af ethvert afdrag i henhold til betalingsaftalen medfører obligatorisk ophævelse af aftalen ved forudgående skriftligt varsel til forbrugeren som fastsat i artikel 52, stk. 5, idet bestemmelserne i det foregående stykke finder anvendelse.

10. Såfremt en virksomhed, som udbyder offentlige elektroniske kommunikationsnet eller offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester, ikke overholder bestemmelserne i denne artikel, navnlig ved fortsat at levere ydelsen i strid med stk. 3 eller ved at udstede en faktura, efter at ydelsen skulle være afbrudt midlertidigt, medfører dette, at forbrugeren ikke kan pålægges at betale skyldige beløb for den leverede ydelse, og at [virksomheden] skal afholde de sagsomkostninger, som opstår ved inddrivelse af fordringen.

11. Det foregående stykke finder ikke anvendelse på udstedelse af fakturaer efter den midlertidige afbrydelse af ydelsen, der er forbundet med ydelser, som faktisk er leveret inden den midlertidige afbrydelse, eller med modværdier, som er fastsat ved lov i tilfælde af førtidig ophævelse af aftalen.

[…]«

Lovdekret nr. 56/2010

15 Artikel 1 i lovdekret nr. 56/2010 har følgende ordlyd:

»Dette dekret fastsætter grænser for de beløb, der kan opkræves for at levere tjenesten bestående i at låse udstyr beregnet til adgang til elektroniske kommunikationstjenester op og for ophævelse af aftalen i bindingsperioden, ved at sikre brugernes ret til elektronisk kommunikation og ved at fremme en forbedret konkurrence i denne sektor.«

16 Lovdekretets artikel 2, stk. 2 og 3, fastsætter:

»2. Det er i bindingsperioden forbudt i forbindelse med ophævelse af aftalen og oplåsning af udstyret at opkræve nogen form for modværdi på et beløb, der overstiger:

a) 100% af udstyrets værdi på datoen for erhvervelsen eller overtagelsen heraf uden rabat, fradrag eller tilskud i de første seks måneder af denne periode, fratrukket det beløb, som abonnenten allerede har betalt, samt forbrugerens eventuelle fordring over for mobilkommunikationsudbyderen

b) 80% af udstyrets værdi på datoen for erhvervelsen eller overtagelsen heraf uden rabat, fradrag eller tilskud efter de første seks måneder af denne periode, fratrukket det beløb, som abonnenten allerede har betalt, samt forbrugerens eventuelle fordring over for mobilkommunikationsudbyderen

c) 50% af udstyrets værdi på datoen for erhvervelsen eller overtagelsen heraf, uden nogen rabat, nedslag eller tilskud, i det sidste år af bindingsperioden, fratrukket det beløb, som abonnenten allerede har betalt, samt af forbrugerens eventuelle fordring over for mobilkommunikationsudbyderen.

3. Det er forbudt at opkræve nogen form for modværdi, der er større end den, der er omhandlet i det foregående stykke, i godtgørelse eller kompensation for ophævelse af aftalen i bindingsperioden.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

17 Vodafone, der er et selskab med hjemsted i Lissabon (Portugal), har som selskabsformål at levere tjenesteydelser på området for elektronisk kommunikation, fastnettelefoni og trådløs internetadgang.

18 Vodafone indgår inden for rammerne af sin virksomhed aftaler med sine kunder om levering af tjenesteydelser, hvoraf nogle fastsætter særlige salgsfremmende klausuler, der er underlagt betingelser om disse kunders binding i en på forhånd fastsat minimumsperiode (herefter »bindingsperioden«). I henhold til disse klausuler forpligter kunderne sig til at opretholde et aftaleforhold med Vodafone og til at bruge de varer og tjenesteydelser, som dette selskab leverer i en sådan periode, til gengæld for fordelagtige forretningsvilkår, navnlig for så vidt angår den pris, der skal betales for de tjenesteydelser, der abonneres på.

19 Bindingsperioden kan variere afhængigt af disse tjenesteydelser. Den har til formål at gøre det muligt for Vodafone at få dækket en del af sin investering i forhold til udstyr og infrastruktur samt andre omkostninger, såsom dem, der er forbundet med aktivering af tjenesten og de særlige fordele, der gives kunderne. Kundernes manglende overholdelse af bindingsperioden af årsager, der kan tilskrives disse kunder, indebærer, at de nævnte kunder betaler de beløb, der er fastsat i aftalerne. Disse beløb har til formål at modvirke de samme kunders manglende overholdelse af bindingsperioden.

20 Efter den ændring, der blev foretaget ved lov nr. 15/2016, fastsatte Vodafone fra august 2016 i henhold til artikel 48 i lov om elektronisk kommunikation det beløb, der skulle betales i tilfælde af kundernes manglende overholdelse af bindingsperioden, på grundlag af beregningen af de fordele, der var tildelt disse kunder i henhold til de aftaler, der var indgået med dem, og for hvilke Vodafone på tidspunktet for ophævelsen af disse aftaler endnu ikke var blevet kompenseret. I henhold til den nationale lovgivning beregnes det beløb, der skal betales i tilfælde af manglende overholdelse af bindingsperioden, i forhold til den del af bindingsperioden, der er forløbet, på grundlag af de fordele, som kunden får i medfør af aftalen, og som identificeres og kvantificeres i denne. Dette beløb må ikke overstige de omkostninger, som Vodafone har afholdt i forbindelse med opsætning af ydelsen.

21 For så vidt angår november 2016 efterkom Vodafone selskabets omvendte momsbetalingspligt på grundlag af de beløb, der var modtaget som følge af den manglende overholdelse af bindingsperioden (herefter »de i hovedsagen omhandlede beløb«). Herefter indgav selskabet den 13. oktober 2017 en administrativ klage over afgørelsen om omvendt betalingspligt for denne afgift, for så vidt som selskabet var af den opfattelse, at de i hovedsagen omhandlede beløb ikke var momspligtige.

22 Idet denne klage blev forkastet af afgifts- og toldmyndighed ved afgørelse af 8. januar 2018, har Vodafone anlagt sag ved den forelæggende ret, Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (voldgiftsret i skatteretlige sager (center for forvaltningsvoldgift), Portugal) med påstand om, at det blev fastslået, at den omvendte momspligt vedrørende de i hovedsagen omhandlede beløb for november 2016 var ulovlig.

23 Sagen for denne ret er blevet udsat med henblik på at afvente afslutningen af den sag, der gav anledning til dom af 22. november 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, (C-295/17, EU:C:2018:942), og genoptaget den 28. november 2018.

24 Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (voldgiftsret i skatteretlige sager (center for forvaltningsvoldgift)) har for det første anført, at den førtidige ophævelse af aftalerne indebærer et økonomisk tab for Vodafone, hvilket fremgår åbenbart, når denne ophævelse sker ved starten af aftalens gennemførelsesperiode, og når denne udbyder har givet kunden salgsfremmende fordele. Ifølge den forelæggende ret må det formodes, at den nævnte udbyder har lidt et tab. Det følger endvidere af artikel 48, stk. 2, litra c), og artikel 52-A, stk. 8, i lov om elektronisk kommunikation, at ophævelse af aftalen i løbet af bindingsperioden begrunder en modværdi som kompensation med henblik på at »inddrive de omkostninger, der er forbundet med tilskud til terminaler, installation og aktivering af tjenesten eller andre salgsfremmende betingelser«. Den forelæggende ret har derfor lagt til grund, at Vodafone bærer disse omkostninger, og at de i hovedsagen omhandlede beløb har til formål at inddrive disse.

25 Dernæst har den forelæggende ret anset det for godtgjort, at bindingsperioden som betingelse for, at kunden får adgang til fordelagtige forretningsvilkår, er afgørende for, at Vodafone kan få dækket en del af selskabets investering i den omfattende infrastruktur (net, udstyr og installationer), kundehvervning (reklame- og markedsføringskampagner samt betaling af provision til partnerenheder), aktivering af den tjeneste, der tegnes abonnement på, de fordele, der tildeles i form af rabatter eller gratis tjenester, samt de nødvendige omkostninger til installation og indkøb af udstyr.

26 Hvad endelig angår nødvendigheden af at foretage en præjudiciel forelæggelse, henset til dom af 22. november 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, (C-295/17, EU:C:2018:942), har den forelæggende ret for det første anført, at de i hovedsagen omhandlede beløb og de beløb, der var omhandlet i den sag, der gav anledning til dommen, er beregnet på forskellig vis.

27 For det andet lagde Domstolen i dom af 22. november 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, (C-295/17, EU:C:2018:942), tilsyneladende vægt på, at i denne sag svarede det beløb, som kunden betalte for ikke at have overholdt bindingsperioden, til det beløb, som den pågældende udbyder ville have opkrævet i resten af denne periode, såfremt aftalen ikke var blevet ophævet. Den forelæggende ret har derfor fundet det nødvendigt at forelægge Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse for at fastlægge, om den omstændighed, at de i hovedsagen omhandlede beløb ikke er sammenfaldende med de beløb, der ville være blevet betalt i resten af bindingsperioden, såfremt aftalen ikke var blevet ophævet, er relevant med henblik på at fastslå, om de i hovedsagen omhandlede beløb udgør betalingen for en levering af tjenesteydelser, som foretages mod vederlag som omhandlet i momsdirektivets artikel 2, stk. 1, litra c).

28 Under disse omstændigheder har Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (voldgiftsret i skatteretlige sager (center for forvaltningsvoldgift)) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal [momsdirektivets] artikel 2, stk. 1, litra c), artikel 9, 24, 72 og 73 […] fortolkes således, at det udgør momspligtig levering af ydelser, at en udbyder af elektronisk kommunikation hos sine tidligere kunder (som udbyderen har givet salgsfremmende fordele i form af gratis opsætning, aktivering af ydelsen, portabilitet eller udstyr eller i form af særlige takster til gengæld for kundernes forpligtelse til at overholde en bindingsperiode, som de ikke har opfyldt af grunde, som kan tilregnes dem selv) opkræver et beløb, der i overensstemmelse med et lovfæstet krav ikke kan overstige de omkostninger, som den udbydende virksomhed har afholdt i forbindelse med opsætning af ydelsen, og som skal stå i et rimeligt forhold til den i kontrakten identificerede og afgrænsede fordel, som kunden har fået, hvorfor beløbet ikke automatisk kan svare til den samlede værdi af de ubetalte afdrag på opsigelsestidspunktet?

2) Er den omstændighed, at sådanne beløb opkræves, når kontrakten er opsagt, og udbyderen ikke længere leverer ydelser til kunden, og der ikke sker et konkret forbrug efter opsigelsen af kontrakten, henset til de førnævnte regler, til hinder for, at sådanne beløb kvalificeres som en modydelse for en levering af ydelser?

3) Er det, henset til de førnævnte regler, udelukket, at det omhandlede beløb er en modydelse for levering af ydelser som følge af, at udbyderen og dennes tidligere kunder i overensstemmelse med et lovfæstet krav i forbindelse med en standardkontrakt på forhånd har fastsat metoden for beregning af det beløb, som de tidligere kunder skal betale i tilfælde af misligholdelse af den bindingsperiode, som er fastsat i kontrakten om levering af ydelser?

4) Er det, henset til de førnævnte regler, udelukket, at det omhandlede beløb er en modydelse for levering af ydelser, når det omtvistede beløb ikke svarer til det beløb, som udbyderen ville have modtaget i den resterende bindingsperiode, hvis kontrakten ikke var blevet opsagt?«

Om de præjudicielle spørgsmål

29 Med sine spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om momsdirektivets artikel 2, stk. 1, litra c), skal fortolkes således, at beløb, som en erhvervsdrivende modtager i tilfælde af førtidig ophævelse – af grunde, der kan tilregnes kunden – af en aftale om levering af tjenesteydelser, der fastsætter en bindingsperiode som modværdi for, at kunden gives fordelagtige forretningsvilkår, skal anses for at udgøre betaling for en levering af ydelser, som foretages mod vederlag i den betydning, hvori dette udtryk er anvendt i denne bestemmelse.

30 I denne henseende bemærkes, at i henhold til momsdirektivets artikel 2, stk. 1, litra c), som definerer momsens anvendelsesområde, er levering af ydelser, som mod vederlag foretages på en medlemsstats område af en afgiftspligtig person, der handler i denne egenskab, momspligtige.

31 En levering af ydelser foretages kun »mod vederlag« som omhandlet i denne bestemmelse, såfremt der mellem tjenesteyderen og modtageren består et retligt forhold, der vedrører en gensidig udveksling af ydelser, idet det af tjenesteyderen opkrævede vederlag udgør den faktiske modværdi af den individualiserede ydelse, som leveres til modtageren. Dette er tilfældet, såfremt der består en direkte sammenhæng mellem tjenesteydelsen og den modtagne modværdi (dom af 22.11.2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).

32 Hvad angår den direkte sammenhæng mellem den til modtageren leverede tjenesteydelse og den opkrævede faktiske modværdi har Domstolen fastslået, at modværdien af den pris, der blev betalt ved undertegnelsen af en aftale vedrørende leveringen af en tjenesteydelse, udgøres af kundens heraf udledte ret til at drage fordel af opfyldelsen af de forpligtelser, der følger af aftalen, uafhængigt af, om kunden gør brug af denne ret. Tjenesteyderen leverer således denne tjenesteydelse, når denne tjenesteyder gør det muligt for kunden at drage fordel af denne tjenesteydelse, således at den ovennævnte direkte forbindelse ikke påvirkes af, at kunden ikke gør brug af den nævnte ret (jf. i denne retning dom af 22.11.2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

33 Domstolen har i denne forbindelse fastslået, at et på forhånd bestemt beløb, som en erhvervsdrivende opkræver i tilfælde af den pågældendes kundes førtidige ophævelse af en aftale om levering af tjenesteydelser, eller hvis førtidig ophævelse sker af en grund, der kan tilregnes denne kunde, hvilken aftale fastsætter en minimumsperiode for aftalen, hvorved det nævnte beløb svarer til det beløb, som den erhvervsdrivende ville have modtaget i resten af denne periode, såfremt der ikke forelå en sådan ophævelse, skal betragtes som betaling for en levering af ydelser, der foretages mod vederlag og som sådan er momspligtig, selv hvis denne ophævelse indebærer ophævelse af leveringen af de varer og tjenesteydelser, der er fastsat i kontrakten, inden udløbet af den aftalte minimumsperiode (jf. i denne retning dom af 22.11.2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, præmis 12, 45 og 57, og af 3.7.2019, UniCredit Leasing, C-242/18, EU:C:2019:558, præmis 70).

34 I det foreliggende tilfælde bemærkes, at de i hovedsagen omhandlede beløb ifølge den forelæggende rets oplysninger beregnes efter en formel, der er fastsat i aftalen, under overholdelse af de betingelser, der er fastsat i den nationale lovgivning. Det fremgår af disse oplysninger, at disse beløb ikke må være højere end de omkostninger, som tjenesteyderen har afholdt i forbindelse med driften af disse tjenesteydelser, og skal stå i forhold til den fordel, der gives kunden, der som sådan er identificeret og kvantificeret i den aftale, der er indgået med tjenesteyderen. De nævnte beløb svarer således ikke automatisk til hverken værdien af de ydelser, der endnu skulle leveres på tidspunktet for aftalens ophævelse, eller til de beløb, som tjenesteyderen ville have opkrævet i resten af bindingsperioden, såfremt der ikke forelå en sådan ophævelse.

35 For det første skal det under omstændigheder som beskrevet i den foregående præmis fastslås, at modværdien til det beløb, kunden har betalt til Vodafone, udgøres af kundens ret til at drage fordel af denne udbyders opfyldelse af de forpligtelser, der følger af aftalen om levering af tjenesteydelser, selv om kunden ikke ønsker at eller ikke kan gøre brug af denne ret af en årsag, der kan tilregnes den pågældende kunde (jf. analogt dom af 22.11.2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, præmis 45).

36 Under disse omstændigheder gør Vodafone det nemlig muligt for kunden at drage fordel af denne tjenesteydelse som omhandlet i den retspraksis, der er henvist til i denne doms præmis 32, og ophøret af leveringen af den nævnte tjenesteydelse kan ikke tilregnes Vodafone.

37 For det første forpligter Vodafone sig til at levere de tjenesteydelser til sine kunder, der er fastsat i de aftaler, der er indgået med dem, og på de vilkår, der er fastsat i disse aftaler. For det andet forpligter disse kunder sig til at betale de månedlige ydelser, der er fastsat i de nævnte aftaler, samt i givet fald de skyldige beløb i tilfælde, hvor de samme aftaler er blevet ophævet inden udløbet af bindingsperioden af grunde, der kan tilregnes kunderne.

38 I denne sammenhæng svarer disse beløb, således som den forelæggende ret har præciseret, til dækning af en del af de omkostninger, der er forbundet med leveringen af de tjenesteydelser, som denne udbyder har leveret, og som disse kunder har forpligtet sig til at godtgøre i tilfælde af en sådan ophævelse.

39 De nævnte beløb skal derfor anses for at udgøre en del af prisen for den tjenesteydelse, som tjenesteyderen har forpligtet sig til at levere til kunderne, og som medregnes i de månedlige ydelser, såfremt disse kunder ikke overholder bindingsperioden. Under disse omstændigheder har disse beløb et tilsvarende formål som de månedlige ydelser, der i princippet skulle have været betalt, hvis kunderne ikke havde nydt godt af de forretningsmæssige fordele, som overholdelsen af denne bindingsperiode er betinget af.

40 Det skal derfor fastslås, at det skyldige beløb i tilfælde af førtidig ophævelse af aftalen, henset til den økonomiske virkelighed, som er et grundlæggende kriterium ved anvendelsen af det fælles momssystem, tilsigter at sikre udbyderen en kontraktligt fastsat minimumsgebyr (jf. i denne retning dom af 22.11.2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, præmis 61).

41 Som den portugisiske regering og Irland samt Europa-Kommissionen har gjort gældende i deres indlæg, skal leveringen af tjenesteydelser i en situation, hvor kunderne ikke overholder den nævnte bindingsperiode, anses for at være gennemført, eftersom de nævnte kunder sættes i stand til at drage fordel af disse tjenesteydelser.

42 Under disse omstændigheder skal de i hovedsagen omhandlede beløb anses for at være en del af det vederlag, som denne udbyder modtager for de nævnte tjenesteydelser. Det er i denne forbindelse – til forskel fra de beløb, der var omhandlet i den sag, der gav anledning til dom af 22. november 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, (C-295/17, EU:C:2018:942) – ikke relevant, at de i hovedsagen omhandlede beløb ikke gør det muligt for Vodafone at opnå de samme indtægter som dem, der ville være blevet opkrævet, hvis kunden ikke havde ophævet aftalen før tid.

43 Hvad for det andet angår den betingelse, der følger af den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 31, hvorefter de betalte beløb skal udgøre den faktiske modværdi for en individualiseret ydelse, bemærkes, at såvel den tjenesteydelse, der skal leveres, som modværdien for retten til at drage fordel af denne ydelse fastlægges ved indgåelsen af aftalen mellem Vodafone og selskabets kunder. Det fremgår navnlig af den forelæggende rets oplysninger, at modværdien for tjenesteydelsen fastsættes efter faste kriterier, der præciserer såvel de månedlige ydelser som den måde, hvorpå beløbet for førtidig ophævelse skal beregnes.

44 Den modværdi, som kunden betaler, er derfor hverken frivillig eller upåregnelig (jf. i denne retning dom af 3.3.1994, Tolsma, C-16/93, EU:C:1994:80, præmis 19), og er heller ikke vanskelig at værdiansætte og usikker (jf. i denne retning dom af 10.11.2016, Baštová, C-432/15, EU:C:2016:855, præmis 35).

45 I modsætning til, hvad Vodafone har gjort gældende, kan dette beløb heller ikke sidestilles med en lovbestemt betaling som omhandlet i dom af 8. marts 1988, Apple and Pear Development Council (102/86, EU:C:1988:120), eller en betaling, der tilsigter at kompensere udbyderen efter kundens ophævelse af aftalen som omhandlet i dom af 18. juli 2007, Société thermale d'Eugénie-les-Bains (C-277/05, EU:C:2007:440).

46 Selv om beregningen af det nævnte beløb er reguleret af love og administrative bestemmelser, er det ikke desto mindre for det første ubestridt, at betalingen af samme beløb sker inden for rammerne af et retligt forhold, der er kendetegnet ved en gensidig udveksling af ydelser mellem tjenesteyderen og dennes kunde, og at denne betaling inden for disse rammer udgør en aftalemæssig forpligtelse for sidstnævnte.

47 Hvad for det andet angår Vodafones argument om, at det beløb, der skyldes som følge af den manglende overholdelse af bindingsperioden, ligner et godtgørelse, der har til formål at erstatte det tab, som Vodafone har lidt, skal det først bemærkes, at dette argument kolliderer med virkeligheden i henhold til den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning, for så vidt som en udbyder i overensstemmelse med denne lovgivning, med forbehold for den forelæggende rets efterprøvelse i denne henseende, ikke er i stand til at pålægge kunden at betale beløb i godtgørelse eller kompensation i tilfælde af førtidig ophævelse af aftalen.

48 Dernæst kan dette argument heller ikke tiltrædes, henset til den økonomiske virkelighed bag de i hovedsagen omhandlede transaktioner.

49 Udbyderen fastsætter nemlig ud fra en økonomisk betragtning prisen for sin tjenesteydelse og de månedlige ydelser under hensyntagen til omkostningerne ved denne tjeneste og minimumsperioden for den aftalemæssige forpligtelse. Som anført i denne doms præmis 39 skal det beløb, der skal betales i tilfælde af førtidig ophævelse, anses for at være en integrerende del af den pris, som kunden har forpligtet sig til at betale for tjenesteyderens opfyldelse af sine aftalemæssige forpligtelser.

50 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal de præjudicielle spørgsmål besvares med, at momsdirektivets artikel 2, stk. 1, litra c), skal fortolkes således, at beløb, som en erhvervsdrivende opkræver i tilfælde af førtidig ophævelse – af grunde, der kan tilregnes kunden – af en aftale om levering af tjenesteydelser, der fastsætter en bindingsperiode som modværdi for, at kunden gives fordelagtige forretningsvilkår, skal anses for at udgøre betaling for en levering af ydelser, som foretages mod vederlag i den betydning, hvori dette udtryk er anvendt i denne bestemmelse.

Sagsomkostninger

51 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

Artikel 2, stk. 1, litra c), i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem skal fortolkes således, at beløb, som en erhvervsdrivende opkræver i tilfælde af førtidig ophævelse – af grunde, der kan tilregnes kunden – af en aftale om levering af

tjenesteydelser, der fastsætter en bindingsperiode som modværdi for, at kunden gives fordelagtige forretningsvilkår, skal anses for at udgøre betaling for en levering af ydelser, som foretages mod vederlag i den betydning, hvori dette udtryk er anvendt i denne bestemmelse.

Underskrifter